

Informe parcial

Estratègies del tercer sector

1. Introducció

La Direcció General i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament plantegen un diàleg sobre el futur de la cooperació catalana, amb l'Agenda 2030 i els objectius de desenvolupament sostenible, adoptats per les Nacions Unides l'any 2015, com a referència.

Per a fer-ho, s'ha iniciat un procés participatiu que ha estat acompanyat per la Direcció General de Participació Ciutadana, i que ha proposat un debat ampli i innovador: tant des del punt de vista dels interlocutors, com de les matèries a tractar i els canals de participació. Així, s'ha intentat anar més enllà dels interlocutors habituals, i arribar a altres col·lectius, tant a Catalunya com als països socis, amb capacitat i voluntat de contribució al desenvolupament.

S'han tractat nous temes que formen part de l'Agenda global, i que fins ara havien rebut poca atenció; i s'han obert diferents possibilitats per a prendre part i fer aportacions al debat, de forma presencial i virtual. Els tres grans objectius han estat els següents:

- Aconseguir una visió pròpia sobre com ha de treballar la cooperació catalana al desenvolupament en relació amb l'Agenda 2030. És allò que anomenem Visió 2030.
- Sentar les bases del futur Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022.
- Ampliar i diversificar les relacions, i crear noves oportunitats de treball conjunt.

El procés participatiu ha constatat de diferents fases i canals, entre els quals es troben les sessions de debat que s'han realitzat a Catalunya. Els temes tractats responen a una lectura pròpia de l'Agenda 2030 i de les qüestions més rellevants que planteja, inclosa l'organització de la mateixa política pública de cooperació al desenvolupament i dels seus agents. S'han organitzat 23 sessions monogràfiques, per a les quals s'ha elaborat un guió de debat específic, i s'han adreçat tant a persones expertes com a la ciutadania en general.

Cada una de les sessions ha comptat amb la col·laboració en tasques de preparació i relatoria de la Fundació Pere Tarrés i el Gabinet Ceres.

El present document conté informació relativa al funcionament i resultats d'aquesta sessió, així com les recomanacions i els suggeriments recollits.

2. Informació general de la sessió

Eix temàtic:	<i>Noves eines i aliances: l'Agenda 2030 emfatitza la necessitat de relacions i aliances d'impacte en el desenvolupament</i>		
Tema específic:	2.5 Estratègies de les entitats del tercer sector	Tipus de sessió	Informació
Data:	9 d'octubre 2018		
Perfil dels participants:	Representants de cooperatives, ONG d'àmbit local, sector privat social, universitats, ONG de cooperació al desenvolupament		

3. Objectius de la sessió

L'objectiu d'aquesta sessió fou compartir informació sobre les activitats de cooperació de les entitats del tercer sector i sobre com aquestes han aconseguit adoptar l'Agenda 2030 i els ODS.

Les preguntes que es van adreçar als assistents van ser les següents:

- Quins són els principals reptes i oportunitats per al tercer sector i d'economia social i per a la cooperació internacional a l'hora d'impulsar processos de desenvolupament sostenible i orientar la seva acció envers els ODS? Com estan afrontant les entitats d'economia social, del tercer sector i de cooperació aquesta tendència?
- Quin és el rol de cadascú en la consecució del desenvolupament sostenible? Des de l'economia social i el tercer sector i des de la cooperació? Quins espais de convergència –per exemple, amb el tercer sector– s'estan identificant?
- Quines barreres/obstacles es poden identificar per a una acció efectiva i conjunta entre aquests sectors/actors? Com es podrien resoldre? Com es poden millorar els resultats

de les accions envers el desenvolupament sostenible impulsades per aquests actors, incloent-hi el finançament?

- Com es podrien catalitzar els requisits del desenvolupament sostenible per impulsar canvis reals en el marc del sistema actual de treball dels actors en relació amb els ODS? Quin tipus d'actuacions i de suports poden ser més efectius per enfortir les estratègies de les entitats/organitzacions (vinculats als resultats de l'estudi sobre espais de confluència entre el tercer sector i la cooperació)?

4. Continguts de la sessió i dinàmica emprada

La dinàmica de la sessió va consistir en una introducció sobre el procés per part la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i de la Direcció General de Participació Ciutadana i una contextualització de la temàtica abordada, seguida d'una breu explicació del que es faria durant la sessió, incloent les regles del joc, per part de la Fundació Pere Tarrés.

La sessió va ser organitzada en dues parts:

- Una primera part, d'uns 40 minuts aproximadament, dedicada a identificar les experiències dels participants en l'àmbit de la cooperació i la integració dels ODS a nivell organitzatiu i operatiu.
- Una segona part, d'uns 40 minuts de durada, on els participants van exposar els reptes del procés d'adopció de l'Agenda 2030 i els mecanismes emprats per poder superar-los.
- Finalment, l'avaluació de la sessió, i la cloenda en els últims 5 minuts.

5. Resultat de la sessió

5.1. Diagnosi del tema específic de la sessió

La participació de diverses entitats del sector a la sessió va permetre identificar diverses formes de relacionar-se amb l'Agenda 2030 i els ODS. Les diferents **formes d'aproximació i incorporació** de l'Agenda 2030 i els ODS es podrien resumir en les següents:

- L'Agenda 2030 ha estat utilitzada **per informar** la pròpia organització, així com també a la societat, de la necessitat d'un model de creixement sostenible. L'Agenda 2030 també ha estat resumida i sintetitzada per al sector privat.
- També ha estat incorporada com un element per fer **pedagogia** a nivell local (localització dels ODS) sobre el desenvolupament sostenible.
- L'Agenda 2030 s'ha incorporat com a **full de ruta** d'algunes organitzacions per tal d'assegurar accions que respectin el desenvolupament sostenible.
- **Per transformar** la manera de treballar de les organitzacions i canviar el paradigma establert, harmonitzant les intervencions amb els principis de l'Agenda 2030 i els ODS.
- Els ODS com a clau de volta per començar a treballar en l'àmbit internacional i, concretament, en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

Els **mecanismes** emprats per dur a terme la integració de l'Agenda 2030 i els ODS per part de les diverses organitzacions del tercer sector presents a la sessió han estat:

- **Anàlisi de l'impacte social** que podia tenir en l'organització incorporar o no incorporar l'Agenda 2030.
- Establir aliances i promoure **xarxes entre actors força diversos**. El fet d'haver d'incorporar l'Agenda 2030 ha empès les entitats del tercer sector a contactar amb aquests actors, fins ara desconeguts (per exemple, el sector privat).
- **Transversalitat** dels ODS en la visió, objectius, funcions i accions de tota l'entitat. Totes les accions estan definides de manera que puguin contribuir als ODS. Aquesta transversalitat s'ha generat a través de l'anàlisi interna de l'organització i de com l'activitat d'aquesta contribueix, d'una manera o altra, als ODS.
- **Recerca i desenvolupament** de metodologies pròpies per assegurar un alineament amb els ODS i l'Agenda 2030 en tots els àmbits d'actuació de l'entitat.
- **Informació i aprenentatge**. Moltes de les entitats han valorat molt positivament la participació en debats i formació, tant interna com externa, per poder adoptar l'Agenda 2030.

Taula: Resum identificació de pràctiques i mecanismes

Experiències	Mecanismes
<ul style="list-style-type: none"> • Sensibilització interna i externa sobre els ODS • Resumir i sintetitzar la filosofia de l'Agenda 2030 • Implementar els ODS sobre el terreny • Agenda 2030 com a full de ruta • Concurs de noves iniciatives vinculades als ODS • Instrument pedagògic • Treballar en l'àmbit internacional/projecció internacional 	<ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi de l'impacte social • Aliances entre actors (xarxes) • Identificar nous actors i espais per trobar sinergies • Transversalitat dels ODS • Recerca i desenvolupament de metodologies en l'àmbit de l' Agenda 2030 i els ODS • Informació i aprenentatge

5.2. Tendències de futur de cara a l'Agenda2030

La segona part de la sessió va estar dedicada a identificar els reptes i com abordar-los en relació amb la implementació de l'Agenda 2030 per part de les entitats del tercer sector.

Reptes

- L'Agenda 2030 pot tenir un efecte aclaparador per a entitats molt petites que treballen a nivell local. És una agenda molt ambiciosa que pot produir un sentiment de frustració i bloqueig a l'hora de posar-la en pràctica.
- Hi ha una manca de coneixement sobre els ODS i el que implica adoptar-los, sobretot entre les entitats petites.

- L'adopció dels ODS implica una revisió de la sostenibilitat de l'organització en tots els sentits, reflexió que no sempre és fàcil, ja que comporta certa autocrítica i requereix canvis organitzatius (resistència al canvi de les institucions).
- Manca de consciència per part dels ciutadans sobre l'Agenda 2030 i els ODS. No hi ha una demanda per part de la societat, la qual cosa desincentiva les entitats a adoptar-los.
- Manca de capacitat d'anàlisi dels ODS per part de les entitats.
- Repte que comporta passar de la visió d'"acció social" a una perspectiva de sostenibilitat, incloent les implicacions de canvi organitzatiu, de paradigma, d'eines, etc. En aquest sentit, les entitats de cooperació estan molt més avançades que les d'acció social, fet que requereix més esforços de les entitats del tercer sector i, per tant, més suport.
- Percepció de poc suport per part de l'Administració pública, tant a nivell intern com extern. A nivell intern, encara hi ha poca coherència i coordinació entre l'ACCD i Benestar Social. A nivell extern, es considera que hi ha poc suport al sector per poder avançar en l'Agenda 2030.
- Percepció generalitzada que adoptar l'Agenda 2030 pot afectar molt minsament la forma com treballen les entitats. A nivell d'entitats, s'han llegit els ODS i els han associat a accions que estan duent a terme però sense modificar el Pla estratègic o la missió/visió/valors de l'entitat.
- Alguns dels participants van posar en dubte el poder transformador de l'Agenda 2030, perquè no posa en qüestió el sistema econòmic, social ni de creixement actual.
- Tot i que la incorporació dels ODS implica més acció col·lectiva, no queda clar com superar el tema de la jerarquització entre entitats petites i grans.
- Finalment, la cooperació entre el tercer sector i el sector privat sembla encara despertacontrovèrsia. Hi ha dubtes sobre els codis ètics i el control de les actuacions del sector privat, així com del criteri per seleccionar els actors més compromesos.

Solucions

- L'Agenda 2030 aporta eines a les entitats per fer convergir diferents accions, com per exemple l'acció social amb la responsabilitat social.

- També és una eina útil per sensibilitzar la població. Cal crear demanda entre els ciutadans perquè l'Agenda 2030 sigui adoptada i implementada per tots els actors.
- Caldria aprofitar la incorporació dels ODS com un procés de reflexió per tal de transformar la manera com treballen les entitats.
- L'Administració pública podria tenir un paper rellevant com a garant del compliment de l'Agenda 2030, però també de lideratge i modelatge mitjançant la provisió d'incentius (p. ex.: requeriment d'incorporar l'Agenda 2030 en les licitacions).
- Cal que les entitats siguin proactives per tal de crear un efecte multiplicador.
- Cal que les entitats del tercer sector facin un exercici de reflexió i anàlisi interna i externa sobre el que es fa en altres organitzacions i contextos en la matèria.
- Quan una organització decideix alinear-se amb l'Agenda 2030 i adoptar els ODS, cal que sigui realista tant a nivell de contribució com de resultats (p. ex: selecció d'ODS)
- Caldria també incrementar la formació, la sensibilització i l'accés a la informació de les entitats del tercer sector.
- Finalment, per tal de promoure aliances entre iguals, seria necessari facilitar espais de treball i de creació de sinergies entre les diferents entitats de cooperació i el tercer sector, més enllà de les seves dimensions.

Taula resum: reptes i solucions

Reptes	Solucions per superar els reptes
<ul style="list-style-type: none"> • Passar de l'acció social a la responsabilitat social • Ciutadania més conscient • Desconeixement entre entitats socials • Entitats de cooperació més avançades que el tercer sector • Manca de coherència entre l'ACCD i Benestar Social • Prioritzar els ODS • Jerarquització entre entitats més grans i més petites • Dificultats per accedir i disposar d'espais per part de les entitats petites • Dificultats entre ONGD i el sector privat 	<ul style="list-style-type: none"> • Eines per poder estructurar l'àmbit d'acció social amb l'àmbit de la responsabilitat social • Crear demanda ciutadana en relació amb els ODS • Abordatge comú. Visió global per canviar la cooperació • Lideratge de l'Administració pública • Procés de reflexió interna • Dissenyar accions específiques per abordar els ODS • Sector proactiu per generar efecte multiplicador • Ser estratègics , selectius i realistes sobre la pròpia capacitat de superar els obstacles • Formació, accés a la formació

Rols de les entitats del tercer sector:

- Facilitadors amb el sector privat perquè incorporin l'Agenda 2030 a la responsabilitat social corporativa de l'empresa.
- Fer de pont i acompanyament en la transició vers la incorporació dels ODS.
- Rol pedagògic (ciutadania, sector privat i sector públic).
- Rol de reconeixement del treball que fan les entitats del tercer sector sobre el terreny.
- Liderar la incorporació dels ODS per assegurar un efecte multiplicador.
- Incidència política per canviar les polítiques públiques.
- Comunicar l'impacte de l'Agenda 2030 i els ODS.
- Rendició de comptes.
- Rol de difusor i informador dels ODS.
- Treball en xarxa i foment de l'acció col·lectiva.